

Абдурахманова Хулхарай Туланбаевнанын «Дүйнөнүн кыргыз жана англис тилдик бейнесиндеги “билим” концепти» аталыштагы 10.02.20. – тектештирме-тарыхый, типологиялык жана салыштырма тил илими адистиги боюнча филология илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясына

ПИКИР

Иштин теориялык жоболору жана сунуштары кыргыз лингвистикасы үчүн зарыл. Алар кыргыз тилинин кыргыз тилинин лексикалык кору жөнүндөгү маалыматты кеңейте алат, тилдер аралык лексикалык-семантикалык мыйзам ченемдүүлүктөрдү билип-таанууга негиз болот.

Билим түшүнүгү философия, антропология, педагогика, тарых, социология, психология сыяктуу илимдердин изилдөө объектиси болуп келет. Когнитивдик лингвистиканын алкагында кыргыз жана англис тилдериндеги “Билим” концептин изилдөө учурдун талабы катары кароого болот. Анткени жалпы адамзаттын, анын ичинде ар бир улуттун жаралып калыптанышында, анын менталитетинин түптөлүшүндө, дүйнө сүрөтүнүн түзүлүшүндө билимдин орду чоң. Ар кыл доорлордо этностордун билим тууралуу көз караштары түрдүүчө болуусу мүмкүн. Себеби илим менен технология өнүккөн сайын билимге жана маалыматка болгон муктаждык өзгөрүп турат. Ошондуктан ар бир доордун түрдүү түзүлүштөгү тилдеринде “Билим” концептинин берилүү өзгөчөлүктөрүн аныктоо зарылчылыгы келип чыгат.

Изилдөө учурунда диссертан бир нече жаңы жана баалуу натыйжаларга ээ болгон: Кыргыз жана англис тилдериндеги “Билим” концепти алгачкы ирет когнитивдик лингвистиканын чегинде изилденип, төмөнкүдөй натыйжаларга жетишилди:

1) “Билим” концептинин универсалдуулугу, бүткүл адамзатка тиешелүүлүгү көрсөтүлөт; анын комплекстүү калыптанышына түрдүү факторлордун (илимий, маданий, саясий, социалдык ж.б.) таасир эте тургандыгы аныкталат; аталган концепттин өнүгүүсүндөгү диахрондук-синхрондук өбөлгөлөр белгиленет.

2) “Билим” концептинин номинанталарынын поэтикалык, фольклордук, илимий, саясий-укуктук, публицистикалык жана теологиялык тексттерде вербалдашышы сыпатталат; анын когнитивдик өзгөчөлүктөрүн туюнтуучу тилдик каражаттардын көп түрдүүлүгү мүнөздөмөгө алынат;

3) “Билим” концептинин бүткүл адамзатка тиешелүү универсалдык сапаттары, белгилери мүнөздөөгө алынат;

4) бул концепттин эки тилдеги жалпы жана айырмалуу көрсөткүчтөрү белгиленди; “Билим” концептин вербалдаштыруудагы улуттук

концептуалдык өзгөчөлүктөр аныкталды;

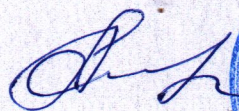
5) Бул концепттин эки тилдеги жалпы жана айырмалуу көрсөткүчтөрү белгиленет; “Билим” концептин вербалдаштыруудагы улуттук концептуалдык өзгөчөлүктөр аныкталат;

“Билим” концептин объекттештирүүдөгү макал-лакаптардын, фразеологизмдердин, метафора, ирония, эпитет ж.б. стилистикалык фигуралардын кызматы белгиленет.

Ошентип, диссертациянын жаңылыгын, андагы жыйынтыктардын тил илими үчүн зарылдыгын ишенимдүү белгилөөгө болот.

Х.Т. Абдурахманованын “Дүйнөнүн кыргыз жана англис тилдик бейнесиндеги “билим” концепти» аттуу диссертациясы Кыргыз Республикасынын Жогорку аттестациялык комиссиясы кандидаттык диссертацияларга койгон талаптарга жооп берет. Анын темасы зарыл, натыйжалары орчундуу. Теория жана практика үчүн керек. Диссертациянын автору 10.02.20. – тектештирме-тарыхый, типологиялык жана салыштырма тил илими адистиги боюнча филология илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн татыктуу деп эсептөөгө толук негиз бар.

Илимий жетекчи, филология
илимдеринин доктору, профессор

М.А.Атакулова

Проф. М.А.Атакулованын колун тастыктаймын.

Кадрлар бөлүмүнүн башчысы

